

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

DEPARTAMENT INFORMACJI I PROMOCJI

Warszawa, 12 września 2019 r.

Bezpieczny początek nowego roku szkolnego

Program wychowawczo-profilaktyczny opracowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej, uregulowanie ustawowo zasad instalowania w szkołach i placówkach monitoringu wizyjnego, zapewnienie pomieszczeń umożliwiających uczniom bezpieczne i higieniczne spożycie posiłków w szkole podstawowej – to tylko niektóre zmiany w zakresie bezpieczeństwa w szkole, które zaczęły funkcjonować w roku szkolnym 2019/2020. Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało zestawienie informacji, które mogą przydać się rodzicom i być przypomnieniem dla nauczycieli oraz dyrektorów szkół.

Zapewnienie bezpieczeństwa uczniom w szkołach i placówkach to priorytet Ministerstwa Edukacji Narodowej. W tym roku szkolnym **szczególny nacisk kładziemy na profilaktykę uzależnień**. Jest to jeden z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2019/2020. Wiemy, jak bardzo rodzicom i opiekunom zależy na tym, aby szkoła, do której uczęszcza ich dziecko, była bezpieczna, przyjazna i znajdowała się blisko miejsca zamieszkania.

Najważniejsze zmiany w zakresie bezpieczeństwa w roku szkolnym 2019/2020

Od tego roku szkolnego weszły w życie przepisy, których celem jest podnoszenie bezpieczeństwa uczniów w szkołach i placówkach. Uregulowaliśmy ustawowo **zasady instalowania w szkołach i placówkach monitoringu wizyjnego**. Zgodę na instalację monitoringu musi wyrazić organ prowadzący szkołę. Konieczna jest również konsultacja z radą pedagogiczną, radą rodziców, samorządem uczniowskim. Ponadto kuratorzy oświaty w roku szkolnym w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego będą sprawdzać „Zgodność z przepisami prawa funkcjonowania monitoringu wizyjnego w szkołach” w publicznych szkołach podstawowych i ponadpodstawowych.

Od 1 września 2019 r. szkoła podstawowa ma obowiązek zapewnić pomieszczenie umożliwiających uczniom bezpieczne i higieniczne spożycie posiłków w szkole. Jeśli szkoła nie ma takiej możliwości, do 31 sierpnia 2022 r. może to zrobić w inny sposób. W ramach programu „Posiłek w domu i w szkole” w latach 2019-2023 przeznaczymy po 40 mln zł rocznie na odtworzenie stołówek w szkołach.

Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły

Wdrażanie reformy edukacji zakładało wzmocnienie wychowawczej funkcji szkoły. Dlatego też od roku szkolnego 2017/2018 nastąpiło połączenie programu wychowawczego i programu profilaktycznego w jeden dokument – program wychowawczo-profilaktyczny szkoły/placówki. Celem połączenia tych programów było stworzenie spójnej strategii wspierania dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju, jak również zapobieganie i przeciwdziałanie zachowaniom problemowym.

Każda szkoła i placówka oświatowa ma obowiązek opracować własny i niepowtarzalny program wychowawczo-profilaktyczny. Uchwala go rada rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną. Ważne jest, aby był to zaplanowany i spójny zestaw działań wychowawczo-profilaktycznych podejmowanych w celu podniesienia jakości pracy szkoły. Od tego roku program wychowawczo-profilaktyczny powinien być opracowany na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych.

W zakresie przeciwdziałania uzależnieniom (m.in. narkotyki, dopalacze) współpracujemy również z MSWiA. Przygotowaliśmy wytyczne dla szkół i placówek oświatowych do współpracy z powiatowymi inspektorami sanitarnymi i policją.

„Bezpieczna szkoła” – zaktualizowany poradnik dla dyrektorów szkół

Zapewnienie bezpieczeństwa w szkole należy do najważniejszych obowiązków dyrektorów, nauczycieli i opiekunów. Ministerstwo Edukacji Narodowej, chcąc wesprzeć pracę dyrektorów i kadry pedagogicznej w tym zakresie, przygotowało dokument **„Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów”**, w którym zostały umieszczone rekomendacje i wytyczne, w jaki sposób postępować w przypadku wystąpienia zagrożenia w szkole. Właściwa reakcja wychowawcy, pedagoga, dyrekcji szkoły oraz zawiadomienie – w razie potrzeby – stosownych służb i instytucji dają gwarancję, że podjęte działania będą skuteczne i zapewnią bezpieczeństwo uczniom.

Dokument „Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów” opisuje działania profilaktyczne i procedury w odniesieniu do bezpieczeństwa fizycznego (wewnętrznego i zewnętrznego) oraz bezpieczeństwa cyfrowego. Wyznacza standardy dobrych praktyk dla całej społeczności szkolnej – uczniów, nauczycieli i dyrekcji – w zakresie zagrożeń zewnętrznych: pożarów, ataków terrorystycznych, skażeń biologicznych i chemicznych oraz wewnętrznych: przemocy, narkotyków, kradzieży, pedofilii, a także cyberprzemocy i różnego typu przestępczości w internecie.

Dokument „Bezpieczna szkoła” został opracowany dwa lata temu. Jego zaktualizowana wersja została udostępniona dziś na stronie MEN.

Ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków

Warto przypomnieć, że **ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW) dzieci i młodzieży szkolnej jest dobrowolne**. Umowa w tym zakresie może być zawarta wyłącznie z woli rodziców. Dotyczy to zarówno nieszczęśliwych wypadków zaistniałych w czasie zajęć edukacyjnych realizowanych na terenie szkoły, jak i imprez oraz wycieczek szkolnych w kraju. Ponadto ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków za pośrednictwem szkoły nie jest obowiązkowe.

Jednocześnie rodzice powinni pamiętać, że:

- szkoła nie jest uprawniona do żądania zawarcia przez rodziców/opiekunów umowy ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW) i kosztów leczenia w przypadku uczestniczenia przez dziecko w wycieczkach krajowych,
- szkoła lub przedszkole nie może odmówić nieubezpieczonemu dziecku wyjazdu na wycieczkę krajową/klasowego wyjścia do kina,
- szkoła nie jest uprawniona do żądania od rodziców/opiekunów podpisywania oświadczeń, zgodnie z którymi odpowiedzialność szkoły za wypadek dziecka w szkole byłaby uzależniona od zawarcia przez rodziców/opiekunów umowy ubezpieczenia czy też od przystąpienia przez rodziców/opiekunów do ubezpieczenia grupowego,
- dyrektor szkoły, nauczyciel/opiekun grupy/klasy ponosi odpowiedzialność za skutki możliwych wypadków z udziałem uczniów zarówno podczas lekcji, jak również podczas wycieczki organizowanej przez szkołę – taka odpowiedzialność istnieje niezależnie od faktu objęcia uczniów ubezpieczeniem.

Warto jednak podkreślić, że jeśli **uczniowie będą brali udział w wycieczce lub imprezie zagranicznej, wtedy ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia jest obowiązkowe**.

Bezpieczne i higieniczne warunki nauki

Dyrektor szkoły, nauczyciel/opiekun grupy/klasy ponosi **odpowiedzialność za skutki możliwych wypadków z udziałem uczniów** zarówno podczas lekcji, jak również wycieczki organizowanej przez szkołę. Taka odpowiedzialność istnieje niezależnie od faktu objęcia uczniów ubezpieczeniem. W przypadku placówek prowadzących kształcenie zawodowe szkoła kierująca uczniami na praktyczną naukę zawodu zapewnia ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Warto przypomnieć, że zapewnienie odpowiedniej bazy lokalowej uczniom szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych jest zadaniem własnym samorządu. Obowiązkiem samorządów, jako organów prowadzących szkoły lub placówki, jest m.in. wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych, wyposażenie szkół

w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, a także programów wychowawczo-profilaktycznych, przeprowadzanie egzaminów oraz wykonywanie innych zadań statutowych.

Z kolei **obowiązkiem dyrektora szkoły jest zapewnienie uczniom w szkole lub placówce miejsca na pozostawianie podręczników i przyborów szkolnych.** Wprowadzenie takiego obowiązku to odpowiedź na oczekiwania rodziców oraz uczniów, aby odciążyć tornistry szkolne.

Należy dodać, że w każdej szkole ważną rolę pełni edukacja dotycząca zdrowia. W podstawie programowej na wszystkich etapach edukacyjnych znajdują się **treści kształtujące postawy prozdrowotne**, w tym zachowania bezpieczne dla zdrowia własnego i innych osób. Istotnym elementem jest również ugruntowanie wiedzy z zakresu prawidłowego odżywiania się, korzyści płynących z aktywności fizycznej, a także stosowania profilaktyki. W ramach edukacji zdrowotnej uczymy dobrych nawyków higienicznych, bezpieczeństwa, a także cyberbezpieczeństwa.

Telefony komórkowe w szkołach

Zasady korzystania z telefonów komórkowych przez uczniów na terenie szkoły **powinny być opracowane w statucie szkoły.** Przepisy prawa pozostawiły szkołom swobodę w tym zakresie. Ze względów organizacyjnych, porządkowych oraz dla zapewnienia bezpieczeństwa nauczycielom i uczniom niejednokrotnie szkoły decydują się na wprowadzenie ograniczeń dotyczących używania telefonu komórkowego na terenie szkoły.

Jasno określone zasady użytkowania telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły, są nie tylko kwestią porządkową i organizacyjną, ale przede wszystkim elementem procesu wychowawczego realizowanego przez szkołę względem uczniów.

Bezpieczny uczeń w internecie

Działania Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakresie cyberbezpieczeństwa koncentrują się przede wszystkim na projektowaniu systemowych rozwiązań gwarantujących **bezpieczne warunki kształcenia, wychowania, a także opieki oraz wspierania szkół i placówek systemu oświaty w realizacji zadań.**

Rozwijanie kreatywności, przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych uczniów, w tym bezpieczne i celowe wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego – to jeden z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa rok szkolny 2019/2020.

Wspólnie z Ministerstwem Cyfryzacji oraz NASK realizujemy **program Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej** zapewniającą bezpieczny i szerokopasmowy internet w szkołach. Do końca tego roku zaplanowanych jest do fizycznego podłączenia ok. 12 tys. szkół.

Dbając o bezpieczeństwo uczniów w internecie, szkolimy nauczycieli z zakresu wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i cyberbezpieczeństwa. Służy temu m.in. zainaugurowany w tym roku projekt „Lekcja: Enter”.

We współpracy ze służbami będziemy realizować **ogólnopolski program edukacyjny dotyczący ograniczenia mowy nienawiści** oraz przemocy rówieśniczej w internecie. Ponadto we współpracy z producentami zostanie zmodernizowany system oznaczeń dopuszczalnego wieku użytkowników gier komputerowych.

Plany lekcji

Tygodniowy rozkład zajęć ustala dyrektor szkoły. To on musi w taki sposób ułożyć plan lekcji, aby zajęcia były równomiernie rozłożone w poszczególnych dniach. Dyrektora szkoły obowiązują zasady przestrzegania higieny i ochrony zdrowia uczniów. Dodatkowo od tego roku szkolnego **dyrektor szkoły ma obowiązek zasięgnięcia opinii rady rodziców i samorządu uczniowskiego w sprawie długości przerw pomiędzy lekcjami.**

Początek roku szkolnego to czas intensywnego organizowania życia w szkole. W porównaniu z ubiegłym rokiem szkolnym **nie ma większych różnic w zakresie godzin zakończenia obowiązkowych zajęć dydaktyczno-wychowawczych.**

Z informacji otrzymanych od kuratorów oświaty wynika, że w roku szkolnym 2019/2020 w blisko 92 proc. szkół godzina zakończenia zajęć poprawiła się (np. dzięki włączeniu gimnazjów), nie uległa zmianie lub zwiększyła się nie więcej niż o jedną godzinę lekcyjną. Tylko w 8,5 proc. w skali całego kraju czas zakończenia zajęć wydłużył się o nieco więcej niż 1 godzinę lekcyjną.

Dodatkowo z danych wynika, że w tym roku szkolnym w ok. 97,5 proc. szkół w całym kraju tzw. **wskaźnik zmianowości** (stosunek liczby oddziałów do liczby pomieszczeń do nauki) jest niższy lub równy 1,3. To odsetek, który może się jeszcze zmienić na korzyść (wzrosnąć) ze względu na możliwość wykorzystania przez samorządy wsparcia finansowego z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na adaptacje nowych pomieszczeń do nauki. Wnioski można składać do 27 września br.

Bezpłatne podręczniki

W tym roku szkolnym **wszyscy uczniowie klas I-VIII szkoły podstawowej otrzymają bezpłatnie książki, ćwiczenia, materiały edukacyjne** do obowiązkowych zajęć edukacyjnych. Z budżetu państwa przeznaczaliśmy na ten cel 286 mln zł. W sumie w ostatnich 4 latach na zakup książek i ćwiczeń dla uczniów rząd przeznaczył ponad 1,4 mld zł.

Ponadto **dofinansowaliśmy podręczniki i ćwiczenia dla uczniów z niepełnosprawnościami.** Łącznie w ostatnich 4 latach na rządowy program „Wyprawka szkolna” przeznaczaliśmy z budżetu państwa **76 mln zł.**

Przy tej okazji warto przypomnieć, że rodzic nie ma obowiązku przynoszenia do szkoły (lub przedszkola) artykułów higienicznych i biurowych. O te materiały powinien zadbać organ prowadzący.

Wsparcie dla uczniów

Już drugi rok uczniowie otrzymują wsparcie w ramach rządowego programu „**Dobry start**”. Jest to jednorazowe świadczenie w wysokości 300 zł, które rodzice mogą przeznaczyć za m.in. zakup odzieży, obuwia, przyborów szkolnych, a w przypadku uczniów szkół średnich także na zakup podręczników. Corocznie z budżetu państwa przeznaczamy na ten cel ok 1,4 mld zł.

Finansowym fundamentem wsparcia rodzin jest program „**Rodzina 500+**”, który wszedł w życie 1 kwietnia 2016 roku. Od 1 lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągniany przez rodzinę. Rozszerzona formuła Programu pozwala na poprawę jakości życia wszystkich polskich rodzin mających dzieci na utrzymaniu i stanowi dopełnienie kompleksowej polityki państwa wobec rodzin.

Departament Informacji i Promocji
Ministerstwo Edukacji Narodowej